

Medvrstniško sodelovanje šole in vrtca

Maja Mustedanagić,
Matej Žist
Osnovna šola
Jurija Vege Moravče

Povzetek: Povezovanje je eden ključnih konceptov sodobne šole in družbe nasploh. Na OŠ Jurija Vege Moravče, ki vključuje tako osnovno šolo kot vrtec, smo v medgeneracijskem projektu zagledali možnost intenzivnejšega sodelovanja in navezovanja stikov osnovnošolskih in predšolskih otrok. Ob domiselnih izvedbah skupnih ur, ki so jih ob spodbudi in usmeritvah pripravljali učenci sedmega razreda, imajo od takšnega sodelovanja koristi oboji, pa tudi vzgojitelj in učitelj, ki s skupnim načrtovanjem utrujeta enotno identiteto zavoda. **Ključne besede:** medvrstniško sodelovanje, medpredmetno sodelovanje, vrtec, šola. **Peer –to–Peer Collaboration between School and Nursery school.**

Abstract: Establishing connections is one of the key concepts of modern school and society in general. At the Jurij Vega primary school in Moravče, which includes both primary and nursery school, we have discovered the possibility of a more intense cooperation and how to make contacts between elementary and preschool children in an intergenerational project. Both groups benefit from such cooperation from the imaginatively designed joint hours, which were prepared by pupils of the seventh grade with the encouragement and guidance of the teachers. Benefit from that has also for pre-primary teachers and teachers who through joint planning strengthen the unified identity of the institution. **Keywords:** peer –to–peer collaboration, intercurricular collaboration, nursery school, school.

Idejna zasnova

Povezovanje je eden ključnih pojmov sodobne šole. Medpredmetno povezovanje naj bi redno vključevali v učno-vzgojni proces, otroke spodbujamo za medoddelčne projekte, na šoli smo se uspešno vključili v povezovanje s starejšimi prek projekta Simbioza. Zato ni nenavadno, da si zavod, ki združuje vrtec in osnovno šolo, zamisli tudi obliko medvrstniškega sodelovanja vrtčevskih in osnovnošolskih otrok.

V našem zavodu so takšne oblike sodelovanja še posebno na dlani, saj zaradi prostorske stiske vrtec gostuje v prostorih šole, to pomeni, da se predšolski otroci redno srečujejo z mladostniki, ki z njimi delijo nekatere šolske površine, srečujejo isto osebje. Dobro medsebojno razumevanje in spoštovanje zato ni nadstandard, temveč nuja za uspešno sobivanje vseh.

Avtorja sva si zamislila sodelovanje sedmošolcev v drugi starostni skupini vrtčevskih otrok. Osnovnošolski otroci so se za sodelovanje odločali posamezno, otroci skupine Pikapolonice pa so predlog o druženju s starejšimi otroki sprejeli zelo dobro.

Podlage za sodelovanje

Poleg intuitivnega dojemanja koristnosti takšnega medvrstniškega sodelovanja je za sodelovanje in drugačno izvedbo določenih tematskih sklopov na voljo dovolj podlag, napotitev in priporočil v številnih temeljnih dokumentih za izvedbo programov v vrtcu in šoli.

Zakon o vrtcih med cilje predšolske vzgoje uvršča razvijanje sposobnosti razumevanja in sprejemanja sebe in drugih ter razvijanje sposobnosti za dogovarjanje, upoštevanje različnosti in sodelovanja v skupinah. Kurikulum za vrtce govori o načelu povezanosti, ki zagotavlja povezovanje različnih dejavnosti v vrtcu v smiselno celoto, pa tudi o povezovanju med družino in vrtcem, med posameznimi vzgojnimi skupinami ter med vrtcem in šolo. Učni načrt za domovinsko in državljansko kulturo ter etiko predvideva razpravljanje o etičnih načelih, ki so podlaga človekovih in otrokovih pravic, o rabi načel javnega razpravljanja in argumentiranja, presoji stereotipnih predstav o drugih in drugačnih, premislek o družbenih konfliktih ter možnostih in poteh za njihovo mirno reševan-

je. Učni načrt za slovenščino navaja: »Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter govorno nastopanje in pisanje; tako izražajo svoje znanje, misli, stališča, hotenja, čustva in izkušnje, se pogajajo in miroljubno rešujejo vprašanja v raznih življenjskih položajih. /.../«

Opredelitve, ki nam ob določeni meri iznajdljivosti odpirajo pot za sodelovanje vrtca s šolo oz. šole z vrtcem, lahko zasledimo tudi v drugih dokumentih s področja vzgoje in izobraževanja.

Načrtovanje

Dejavnosti, ki so jih sedmošolci izvajali v vrtcu, so bile načrtovane v več korakih.

1. Ideji so se pridružili le učenci sedmošolci, ki so se za to odločili sami, in vrtčevska skupina, ki je bila pripravljena na to.
2. Učenci praviloma nimajo predstave, o čem bi lahko govorili z majhnimi otroki; da bi ura oz. izvedba potekala koristno za obe starostni skupini, je treba otroke usmeriti in zamejiti. Sami so oblikovali svoje zamisli, pripravili načrt za dejavnosti, časovno načrtovali.
3. Predstavniki skupine osnovnošolskih otrok se je o sodelovanju dogovoril z učiteljem, čigar predmetno temo je »pokrival«, in vzgojiteljem, ki je presodil, ali je zamišljeno tudi izvedljivo.
4. Učenci so se vsaj enkrat pred izvedbo oglasili v skupini, v kateri naj bi izvedli uro. Otrokom so se predstavili in jih večinoma opazovali pri dejavnostih, sporazumevanju in igri. Po potrebi so jim pomagali. Tako so spoznali otroke in tako so se jih otroci lahko privadili.
5. Izvedba.
6. Povratne informacije: s ciljem boljšega razumevanja dogajanja in razvoja kritičnega mišljenja so imeli sedmošolci možnost tudi kratke refleksije v obliki pogovora, ki so jo skupaj z učiteljem in vzgojiteljico izvajali na koncu posameznega sklopa dejavnosti.
7. Svoje vtise so ob koncu šolskega leta strnili v članku za šolski časopis.

Primer izvedbe

Skupina štirih sedmošolcev se oglasi nekaj dni pred izvedbo ure dejavnosti v skupini otrok, starih štiri do pet let. Vzgojiteljica vsem otrokom pred-

stavi namen obiska s poudarkom na druženju, nato pa vrtčevske otroke in šolarje povabi v krog, v katerem se pogovarjajo, kaj vse lahko počnejo skupaj. Otroci sami predlagajo, kako se lahko družijo. Predšolski otroci želijo svojim novim prijateljem razkazati koticke v igralnici, igrače, knjige itn. Sedmošolci se jim pridružijo pri spontani igri v koticčkih. Med igro imajo šolarji možnost opazovanja in spoznavanja otrok tudi individualno. Preden se šolarji poslovijo, se z vzgojiteljico pogovorijo o svojih zamislih glede izvedbe ure dejavnosti, o svojih željah, predstavah, opažanjih, pomislekih, danih možnostih in prilagoditvah izvedbe dejavnosti razvojni stopnji predšolskih otrok. Z vzgojiteljico se dogovorijo tudi o terminu naslednjega obiska.

Čez nekaj dni sedmošolci ponovno obiščejo skupino Pikapolonice in predšolske otroke povabijo v jutranji krog. V krogu se predstavijo in spoznavajo prek socialne igre »Ti si zeleni krokodil«. Nadaljujejo pogovor na temo Moja najljubša hrana. Ena izmed učenk pove, da so to palačinke. Otroke spodbudi k premisleku, katere sestavine potrebujemo za pripravo palačink, in jih povabi k risanju palačink ter sestavin za njihovo pripravo. Skupaj si ogledajo risbe in vsak otrok pripoveduje, kaj je narisal.

Učenci otroke razdelijo v dve skupini: delfinčke in ribice. Delfinčki z dvema sedmošolkama »odplavajo« v glasbeni kabinet, kjer se učijo pesem Recept za palačinke (R. Kranjčan), tako da jim sedmošolki pesem zapojeta v celoti, hkrati pa gibalno uprizarjata besedilo. Otroci najprej opazujejo gibe in poslušajo pesem, nato pa jih starejši prijateljici povabita k pripevanju in gibalnemu uprizarjanju vsebine pesmi. Ustvari se prijetno in sproščeno vzdušje, spodbudno za razvijanje radovednosti, veselja do petja in raziskovanja s telesom ter gibom. Ribice ostanejo v igralnici in se igrajo igro »Trgovina«. Predšolski otroci so kupci, ki vstopajo v trgovino in nakupujejo izdelke, ki jih potrebujejo za pripravo palačink (mleko, jajca, moko, sol, sladkor, čokoladni namaz, marmelada, olje). Pri tem plačujejo z »denarjem« (evri, ki jih sedmošolca vnaprej pripravita iz tršega kartona). Na izdelke (embalažo resničnih izdelkov) nalepijo cene, tako da lahko otroci primerjajo številke. Z nakupljenimi izdelki otroci odidejo v koticček dom in družina, kjer se igrajo s kuharskimi pripomočki in nakupljenimi izdelki – pripravljajo palačinke.

Čez nekaj časa skupini zamenjata dejavnost. Po končani igri učenci povabijo predšolske otroke ponovno v krog, da se pogovorijo in poslovijo. Sledi kratka refleksija sedmošolcev v obliki pogovora, ki jo sedmošolci skupaj z učiteljem in vzgojiteljico izvedejo v predprostoru igralnice. Dejavnosti potekajo v prostorih vrtca. Učenci vse dejavnosti vodijo samostojno, vzgojiteljica opazuje in pomaga le po potrebi. Čas izvedbe: 1 ura. Dejavnost se lepo poveže s svetovnim tednom izobraževanja o financah – »GLOBAL MONEY WEEK«, ki je letos potekal od 15. do 21. marca na pobudo mednarodne organizacije Child and Youth Finance International. Ta si prizadeva, da bi bilo vsakemu učencu omogočeno finančno izobraževanje. Temu cilju smo se pridružili tudi v Sloveniji. Predšolski otroci so preživeli poučno uro, polno dinamike in socialnih stikov, osnovnošolci pa so z učenjem drugih posredno učili tudi sebe, premagovali tremo pred nastopanjem, povezovali spoznanja gospodinjstva, glasbe, slovenščine. Oboji so se spontano pridružili še omenjeni akciji.

Pozitivni vidiki in izzivi takšne izvedbe

1. Tako otroci kot mladostniki premagujejo strah in negotovost ter ob spoznavanju novih prijateljev pridobivajo številne dodatne socialne spretnosti, kar krepi njihovo samozavest. Pomagamo jim, da si delo razdelijo skladno s svojimi interesi in sposobnostmi.
2. Otroke in mladostnike pritegne nov pristop, pri katerem so ves čas dejavni. Spoznajo nove igre in dejavnosti oz. drugače pristopijo k že znanim igram, pri tem pa usvajajo nove pojme, pravila, strategije pri reševanju učnih (gibalnih, verbalnih idr.) izzivov ter povezujejo novo znanje z že pridobljenim. Slabost je, da morajo mladi zaradi prekrivanja urnikov nadomestiti učno snov rednih ur, pri katerih manjkajo.
3. Ob ustreznih usmeritvah in spodbudah oboji pridobivajo na samostojnosti in prevzemajo odgovornost. Pri delu se usklajujejo, načrtujejo in prilagajajo – osnovnošolci se morajo na primer nujno uskladiti z že načrtovanimi dejavnostmi v

oddelku predšolskih otrok.

4. Ob dogovarjanju z vzgojiteljem in učiteljem ter delu z otroki mladi razvijajo komunikacijske spretnosti, pridobijo izkušnjo vodenja skupine in javnega nastopanja ter spoznajo poklic vzgojitelja/učitelja.
5. Ob sodelovanju se oboji bolje spoznajo in pozneje ohranjajo prijateljske vezi ob srečevanju v skupnih prostorih šole/vrtca, zunaj šole/vrtca, ob obiskih. Na podlagi izkušnje se ponujajo tudi možnosti za dodatna praktična dela, npr. izkušnjo lahko opišejo za šolski časopis, svoje delo lahko analizirajo in ga teoretično predstavijo sošolcem.

Dodatna pomoč lahko skratka privede do kakovostne izvedbe določenih vsebin v vrtcu in inovativnih pristopov dela v šoli, pri tem pa kljub organizacijsko in časovno zahtevnem usklajevanju tudi učitelj in vzgojitelj posredno spoznavata delo drug drugega. Zastavi se lahko tudi razmislek o dolgotrajnejših oblikah sodelovanja.

Evalvacijska opažanja

Medvrstniško sodelovanje je potekalo v šolskem letu 2012/2013 kot projekt pilotne narave, zasnovan na idejah, ki so se porodile iz vsakodnevne prakse sobivanja vrtca in osnovne šole. Kot strokovna delavca na področju pedagoškega dela z otroki sva naravnana k opažanju izjemno velikega ne samo intelektualnega, temveč tudi nasploh življenjskega potenciala v otrocih, ki se je skozi projekt razkril v vsej svoji celovitosti. Otroke sva uspešno motivirala za udeležbo in aktivno, čim bolj samostojno sodelovanje, tako pri načrtovanju kot tudi izvajanju projekta. Že na začetku dobro zastavljen in v ravno pravšnji meri strukturiran

načrt je omogočal učenje z eksperimentiranjem ob lastni izkušnji v nevsakdanjem položaju. Situacijska nepredvidljivost je v nadaljevanju sprožila pristno srečanje s sabo (s svojimi strahovi, negotovostjo, notranjo močjo ob premagovanju ovir itn.) in z drugimi (težave in uspeh pri iskanju vsak svojega načina vzpostavljanja odnosov).

Razvoj komunikacijskih sposobnosti pri otrocih je potekal tudi na vsebinski ravni. Izbira dejavnosti in njihovo izvajanje na vsebinsko vsem razumljiv način sta bili za otroke prav poseben izziv. Uspešno dogovarjanje, dajanje navodil, pravil, verbalna izmenjava vtisov, mnenj itn. med otroci so bili predvsem rezultat sposobnosti empatije učencev in njihove pripravljenosti na prijetno druženje z najmlajšimi oz. soustvarjanje pozitivne izkušnje za vse. Učenci so se imeli možnost preizkusiti v javnem nastopanju in tako krepiti svojo samozavest. Spoznavali so metode vzgojno-izobraževalnega dela in poklic vzgojitelja/učitelja. Prav tako so tudi predšolski otroci zelo dobro sprejeli svoje prijatelje iz šole. Ker so se jim učenci znali približati spontano in igrivo, so bili veseli vsakega njihovega obiska. Mnogi pozitivni rezultati projekta v relativno kratkem času so zelo opazni, zato je najin namen nadaljevati in razvijati projekt tudi v prihodnje. ■

Viri in literatura

1. Brusnjak, M. (2009). Sodelovanje med strokovnimi delavci vrtca in starši kot del kakovosti v vzgoji in izobraževanju. Magistrska naloga. Koper: ???.
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.?
3. Učni načrt za državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko v osnovni šoli (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
4. Učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
5. Zakon o vrtcih (uradno prečiščeno besedilo) (ZVrt-UPB2), Ur. l. RS, št. 100/2005.